ISSN 2078–4333. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2014. Випуск 36, Частина 1. С. 70–81
Visnyk of the Lviv University. Series International Relations. 2014. Issue 36. Part 1. P. 70–81

УДК 504.03 (075.8)

СТАНОВЛЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КРАЇНАХ-КАНДИДАТАХ НА ВСТУП ДО ЄС

Юрій Федунь

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000, тел. (032) 239-47-81,
e-mail: ybfedun@yahoo.com

Розглянуто становлення та реалізацію політики сталого розвитку в країнах-кандидатах на вступ до ЄС та виокремлено тенденції, які необхідно врахувати в євроінтеграційних процесах України.

Важливим для України є досвід Туреччини у діях щодо вступу в ЄС. Під час оцінки євроінтеграційних перспектив України та Туреччини з'ясовано, що відносини ЄС із країнами-претендентами можна порівняти із динамічною системою, яка врівноважується, враховуючи вихідні імпульси з обох сторін. Європейська інтеграція цих країн є продуктом взаємодії зазначених процесів всередині ЄС і всередині цих країн. Через призму аналізу витрат та ефективності можливі наслідки інтеграції оцінюють, з одного боку, ЄС, а з іншого – Україна та Туреччина. І не завжди це виглядає для обох сторін як «win-win» результат.

Позитивним є вивчення досвіду країн Центральної та Східної Європи щодо виконання вимог природоохоронного законодавства ЄС у період їхньої підготовки до вступу до ЄС. Відповідно, необхідно проаналізувати процес пристосування країн Центральної та Східної Європи до вимог ЄС за напрямом «Навколишнє середовище», визначити джерела фінансування адаптаційних програм у сфері охорони довкілля, охарактеризувати головні напрями стратегії впровадження вимог екологічного права ЄС у країнах ЦСЄ.

Ключові слова: країни-кандидати; сталий розвиток; екологічний та економічний розвиток; інтеграція.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Для України, як імовірного кандидата на вступ до ЄС, є дуже важливим позитивний досвід таких країн, як Туреччина та Македонія, оскільки саме вони наразі є чільними кандидатами на вступ до ЄС, а також Польщі як члена ЄС, котрий має позитивний досвід вступу до спільноти.

Туреччина є офіційним кандидатом на вступ до ЄС. Європейські амбіції Туреччини сягають 1963 р., коли в Анкарі уклали відповідну угоду. Офіційно переговори розпочали у жовтні 2005 р. Попередньо Туреччина планує здійснити необхідні соціальні та економічні реформи. І хоча лише 3 % території Туреччини належить до Європи формально, за Копенгагенськими критеріями, географічних вимог до членів ЄС немає. Республіка Македонія отримала офіційний статус кандидата у грудні 2005 р.

© Федунь Юрій, 2014

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми, викладено у працях А. А. Гусєва, О. П. Мірошниченко, Н. А. Пискулова, Н. Р. Малишева, В. С. Вовка та у праці [5]. У них досліджено гармонізацію екологічного законодавства ЄС, здійснено порівняльно-правовий аналіз екологічної політики Європейського Союзу та України, визначено вплив на екологічну політику та перспективи сталого розвитку в контексті вступу країн Центральної та Східної Європи до ЄС.

Цілі та мета статті: проаналізувати становлення та реалізацію політики сталого розвитку в країнах-кандидатах на вступ до ЄС та вивчити досвід країн Центральної та Східної Європи щодо виконання вимог природоохоронного законодавства ЄС у період підготовки до вступу в ЄС.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Останніми роками Європейський Союз став рушійною силою у підвищенні екологічних стандартів в усьому європейському регіоні. Окрім того, за межами ЄС екологічні норми і стандарти стали орієнтиром для сусідніх країн, які намагались на них рівнятися. Європейська комісія зацікавлена у поширенні природоохоронних стандартів і заходів на сусідні з ЄС терени, адже забруднення природи не має меж. Це одна із причин розширення природоохоронної співпраці ЄС із державами-сусідами.

Проте найскладніші завдання постають перед країнами-кандидатами на вступ до ЄС. Останнє розширення Союзу стало яскравим прикладом того, як під наглядом ЄС країни Центральної та Східної Європи швидко підвищили рівень охорони навколишнього середовища. Країни-кандидати мають працювати над гармонізацією свого законодавства з екологічними нормами і стандартами ЄС. Сьогодні ці питання активно вирішують у країнах Західних Балкан і Туреччині. Зважаючи на чинну політику сусідства, а також на перспективу майбутнього членства, відповідна проблематика актуалізується також для України. Природоохоронне законодавство ЄС складається із понад 200 актів й охоплює такі питання:

– товарно-орієнтовані природоохоронні стандарти;
– регулювання забруднення землі, води і повітря;
– питання генетично модифікованих організмів;
– охорона природи [5, с. 248].

Від країни-кандидата на вступ вимагаютьс адекватних та відповідно оснащених структур на національному і місцевому рівнях для виконання вимог природоохоронного правового доробку. Процес пристосування до вимог ЄС у напрямі «Навколишнє середовище» передбачає два етапи. Перший з них – транспозиція правових норм ЄС до місцевого законодавства. Для усіх нових країн-членів із ЦСЄ він тривав до кінця 2002 р. (завершення переговорів щодо членства у ЄС). Другий етап – упровадження вимог природоохоронного законодавства – триватиме ще протягом багатьох років після прийняття країни до ЄС. Переговорний

напрям «Навколишнє» середовище" охоплює широкий спектр завдань з охорони природи, окремі питання якості води і повітря, промислових викидів, управління відходами, ядерної та радіаційної безпеки, а також використання хімікатів і генетично модифікованих організмів. Цей напрям – один із найскладніших у переговорах щодо вступу до ЄС для країн Центральної та Східної Європи з точки зору гармонізації права та можливості впровадження норм ЄС. Поширеним явищем стало встановлення перехідних періодів, тривалість яких залежала або від дати набуття чинності для держав-кандидатів окремих нормативних актів, або від дати чинності норм, визначених деякими директивами. Зважаючи на одну з чотирьох базових засад функціонування ЄС, якою є вільний рух товарів, положення у напрямі «Навколишнє середовище» будуть реалізовані насамперед стосовно законів, що впливають на функціонування спільного ринку. З огляду на значну кількість адаптаційних програм, а також на можливі негативні суспільні наслідки, до яких може спричинити швидке впровадження права ЄС (зростання інфляції, вихід із ринку окремих суб'єктів господарювання, а також пов'язані з цим зростання безробіття, втрата конкурентоспроможності підприємств тощо), запровадити положення усіх законів ЄС до завершення переговорних періодів неможливо. З огляду на це, переговорні команди країн-кандидатів висунули прохання щодо впровадження перехідних періодів.

Період упровадження в практику норм ЄС доволі тривалий і фінансово складний, оскільки потребує значних за обсягами інвестицій. Видатки 10-ти країн-кандидатів ЦСЄ на впровадження та виконання екологічного законодавства ЄС розраховані приблизно у 120 млрд євро. Зокрема, для Польщі ці витрати оцінювали від 220,7 до 39 млрд євро [5, с. 378].

Фінансування інтеграційних програм вимагало від країн-кандидатів виділення у 2–3 рази більше засобів на охорону навколишнього середовища в період вступу до ЄС, порівняно з попередніми роками. Наприклад, упродовж 1991–2000 рр. у Польщі витрати на інвестиції, пов'язані з охороною середовища, становили 68 млрд злотих (17 млрд євро); у період із 2001 р. до 2015 р. (року завершення останнього перехідного періоду) щорічні витрати розраховані на рівні від 2,3 до 2,8 млрд євро. Основні статті витрат пов'язані з упровадженням директив у водному господарстві, очищенням комунальних стоків, охороною вод від забруднень сільськогосподарського походження, а також рекультивацією промислових земель.

Значні кошториси адаптаційних програм пов'язані не лише з «екологічною спадщиною років соціалізму», а й із принципами права охорони навколишнього середовища в країнах ЦСЄ та ЄС. Головним мотивом екологічного права у соціалістичному господарстві була охорона природних об'єктів, у той час як закони ЄС характеризуються технічним

підходом, зобов'язуючи користувачів навколишнього середовища (включаючи господарювання суб'єктів) до безвідмовного дотримання стандартів, наприклад, щодо норм викидів. Водночас вступ до ЄС для усіх країн-кандидатів пов'язаний із перспективами збільшення обсягів інвестицій в охорону довкілля зі Структурних фондів ЄС, а також Фонду згуртування. Одним із принципів фінансування з боку фондів ЄС є вимога співфінансування із національних джерел. Додаткові засоби залучали завдяки запровадженню нових економічних інструментів охорони навколишнього середовища, збільшенню податкового навантаження на користувачів навколишнього середовища [3].

У Македонії, яка веде переговори щодо вступу до ЄС з 2005 р., джерелами надходжень до державного бюджету на реалізацію природоохоронних заходів є:

а) реєстрація автомобілів (система зборів залежно від наявності чи відсутності каталітичного нейтралізатора вихлопних газів);

б) акцизи на пальне; податки на тютюнові вироби; податки на пластикову упаковку;

в) мита на імпорт вживаних автомобільних шин; податки на водокористування;

г) податки на збір грибів і лікарських рослин.

Також застосовують штрафи за перевищення граничних рівнів викидів підприємствами та доходи від надання дозволів. Із бюджету фінансують заробітну плату у системі охорони природи, накладні витрати й інвестиційні програми. На місцевому рівні (муніципалітети) природоохоронну діяльність фінансують за рахунок податків на нерухомість та будівництво, часткового використання ПДВ і засобів із державного бюджету.

У Македонії 1998 р. утворили Екологічний фонд із бюджетом, джерелами наповнення якого є збори зі страховиків автомобілів і штрафів за забруднення довкілля. Головним завданням для країн ЦСЄ була координація діяльності усіх бенефіціантів допомоги ЄС, а також інституцій країни-кандидата, які б забезпечували надходження необхідних засобів (серед них – національні природоохоронні фонди, органи місцевого самоврядування, підприємницькі структури).

Зазначимо доволі динамічний характер у напрямі «Навколишнє середовище», що спонукало уряди країн-кандидатів уважно стежити за його розвитком. Нові правові акти ЄС, частина яких набуде чинності у процесі вступу до ЄС, спричинять значне підвищення економічних стандартів, виконання яких спровокує значне навантаження як на державний бюджет, так і на органи місцевого самоврядування та підприємців.

Стратегії впровадження вимог екологічного права ЄС у країнах ЦСЄ ґрунтувалися на таких положеннях:

– інвестиції, пов'язані з упровадженням положень права ЄС, здебільшого відповідають пріоритетам національних екологічних політик держав-кандидатів, хоча в деяких випадках орієнтовані на скорочення періодів досягнення конкретних цілей;

– країни-кандидати стають членами ЄС з набуттям чинності Договорів про вступ через певний (доволі тривалий) час після остаточного терміну транспозиції законів ЄС до національного права;

– у переговорах про «Навколишнє середовище» у визначених галузях країни-кандидати вимагають перехідних періодів;

– до часу завершення усіх перехідних програм країни-кандидати отримують згоду ЄС на збереження чинних систем фінансування охорони навколишнього середовища, що дає змогу утримувати рівень фінансування екологічних інвестицій із державних джерел на відповідному рівні;

– країни-кандидати отримують на охорону навколишнього середовища значні кошти з передвступних фондів, а також зі структурних фондів і Фонду згуртування за умови забезпечення значної фінансової підтримки з національних джерел [1].

Переговори щодо вступу до ЄС засвідчили, що у країнах ЦСЄ, незважаючи на значні фінансові витрати на охорону природи у 90-ті роки (Польща, наприклад, витрачала щорічно приблизно 1,6–1,8 % ВВП з державного бюджету), необхідно суттєво посилити фінансування заходів з імплементації норм ЄС напряму «Навколишнє середовище» для досягнення чистоти вод, ґрунтів та якості повітря. «Найпроблемнішими» об'єктами виявилися теплоелектростанції, звалища побутових відходів, а також підприємства, підпорядковані місцевим і регіональним органам самоврядування. Довелося створити системи очищення каналізаційних стоків, системи постачання води високої якості, забезпечити рециклінг пакувальних матеріалів.

Зокрема, у Польщі побудували понад тисячу систем очищення каналізаційних стоків, створили нові або модернізували старі звалища відходів, вивели з експлуатації старі теплоелектростанції, модернізацію яких вважали недоцільною, а також переобладнали десятки підприємств важкої промисловості відповідно до вимог охорони середовища.

Отже, переговорний напрям «Навколишнє середовище» для країн Центральної та Східної Європи виявився чи не найскладнішим. Водночас виконання поставлених завдань в екологічній сфері сприяло співпраці й координації діяльності відповідальних інституцій на рівні держави та представницьких органів влади.

Важливим для України є досвід Туреччини у діях щодо вступу до ЄС. За оцінки євроінтеграційних перспектив України та Туреччини зазначимо, що відносини ЄС із країнами-претендентами можна порівняти із динамічною системою, яка врівноважується, враховуючи вихідні імпульси з обох сторін.

Європейська інтеграція цих країн є продуктом взаємодії зазначених процесів всередині ЄС і всередині цих країн. Через призму аналізу витрат та ефективності можливі наслідки інтеграції оцінюють, з одного боку, ЄС, а з іншого – Україна та Туреччина. І не завжди це виглядає для обох сторін як «win-win» результат.

Необхідно наголосити на різній історії взаємовідносин цих країн з Європейським Союзом. Хоча часто висловлюють думку, що «ні географія, ні економіка, ні забезпечення прав людини не ставлять Україну в гірше становище», ніж Туреччину, остання має дещо більші шанси на вступ: діалог між нею та ЄС триває вже 50 років; у неї більший досвід демократичного державотворення.

Співробітництво Туреччини з ЄС вже давно набуло структурованого всебічного характеру, чого не можна сказати про співробітництво України та ЄС. Україна після набуття незалежності також визнала інтеграцію з ЄС своїм головним зовнішньополітичним завданням. Однак через деякі причини внутрішнього характеру прогрес у 90-ті роки у цій сфері був меншим від можливого. Повільні темпи реформування усіх сфер українського суспільства, недостатня прихильність українських еліт до задекларованого курсу, постійні кризові явища в економіці – ось лише деякі проблеми, з якими зіштовхнулась Україна на своєму «європейському» шляху [2].

І з боку Європейського Союзу, і з боку претендентів на вступ проявляється чіткий курс на зближення, що свідчить про об'єктивну потребу подібного діалогу. Зокрема, поширеною є точка зору, що Європі важливо перестати сприймати прозахідну орієнтацію цих країн як належне, а робити все, щоб вони дійсно бачили своє майбутнє на Заході.

Питання членства України та, передусім, Туреччини є каменем спотикання різних європейських політичних сил, проблемою, що поляризує суспільство. Сьогодні в європейському політичному дискурсі звучать різні «pro et contra» стосовно подальшого розширення ЄС. Серед аргументів на користь та проти прийняття до нього України та Туреччини можна виокремити стратегічні, політичні, економічні та культурні.

Політика сталого розвитку сьогодні висуває такі питання, як «hard security» (воєнна безпека), soft security (енергетична, економічна, екологічна та інші види безпеки). Очевидно, що сучасний світ переживає турбулентний період, пов'язаний із появою якісно нових загроз безпеки. Щодо цього важливим аргументом «за» прийняття України та Туреччини до ЄС є їхня стратегічна роль, пов'язана з географічним розташуванням [1].

Туреччина займає стратегічно важливу позицію між Балканами, Близьким Сходом, Кавказом і Центральною Азією, і в цьому її можна порівняти з Україною, яка завжди була південно-східним оплотом системи західноєвропейської безпеки проти фундаменталістської та радянської

загроз. Прихильники розширення стверджують: враховуючи стратегічне розташування та воєнну інфраструктуру Туреччини, ЄС міг би значно виграти від її вступу, адже це даватиме змогу наповнити європейську зовнішню і безпекову політику новим змістом – оперативніше реагувати на кризи та попереджати їх, розвертати війська тощо. Очевидно, що зі вступом Туреччини ЄС отримає шанс закріпитись на світовій арені як ключовий міжнародний актор.

Важливим містком комунікації ЄС з країнами сусідніх регіонів може стати ісламська складова Туреччини. Цю країну, що є зразком світського мусульманського суспільства, заснованого на демократичних засадах, ЄС розглядає як важливий канал порозуміння з мусульманським світом. Враховуючи історично добре розвинуті відносини Туреччини з Балканами, Кавказом, Центральною Азією, ЄС може використати турецький досвід для реалізації своєї регіональної політики. Туреччина демонструє активну позицію щодо врегулювання близькосхідного конфлікту, маючи добрі стосунки з обома сторонами конфлікту, та заморожених конфліктів у Закавказзі.

З погляду енергетичної безпеки ЄС також повною мірою оцінив стратегічну важливість Туреччини як надійного енергетичного партнера, країни, що пропонує добрі енерготранспортні можливості — Туреччина слугує важливим енергетичним коридором для транспортування вуглеводнів Каспію.

Стратегічну роль України ЄС оцінює, передусім, у контексті її географічної близькості до Російської Федерації. Європейський Союз зацікавлений у збереженні стабільності та демократичному розвитку України, яка, до того ж, після останніх розширень ЄС стала його безпосереднім сусідом. Нашу країну розглядають як одну зі складових регіональної системи безпеки та стабільності. Саме тому ЄС наголошує на необхідності розвивати діалог між двома сторонами у справі попередження міжнародних криз, гарантування безпеки, нерозповсюдження засобів масового ураження, враховуючи значний український потенціал у цій сфері [5, с. 278].

З іншого боку, саме географія є тим чинником, що ставить під питання членство Туреччини та України в ЄС. У разі вступу цих двох територіально великих країн кордони ЄС розширяться до Росії, Ірану, Іраку та Сирії. Враховуючи нестабільність цього регіону, європейці побоюються, що Туреччина та Україна можуть стати не містком комунікації, як це стверджують прихильники розширення, а каналом, яким ця нестабільність просто заполонить Європу. Окрім того, Туреччину, наприклад, суто географічно назвати європейською країною складно, адже значна її територія знаходиться в Азії. Отож важливо розрізняти розуміння «Європи» в географічному та політичному сенсі.

Міркування стратегічного характеру притаманні і для турецької та української еліт, які вбачають в інтеграції інструмент гарантування безпеки своїх країн. Адже країна як член ЄС перекладає певну частину тягаря захисту власної безпеки на плечі своїх партнерів і може користуватись перевагами системи колективної безпеки. Для Туреччини - це вирішення колективними зусиллями грецько-турецького конфлікту та проблеми поділеного Кіпру, боротьба з тероризмом і нелегальною торгівлею наркотиками; для України – гарантії територіальної цілісності. Якщо для останньої вступ до ЄС буде шляхом визначення свого місця у новій світовій системі координат, то для Туреччини доручення до європейської архітектури стане закономірним результатом турецького внеску в розбудову цієї архітектури.

Оцінюючи міжнародно-стратегічну доцільність подальшого розширення ЄС, необхідно розуміти, що воно принесе з собою як нові можливості, так і нові виклики, а кінцевий сценарій розвитку подій залежатиме передусім від шляху розвитку, обраного власне ЄС. Однією з головних привабливих рис Європейського Союзу для країн-претендентів на вступ є високий політичний розвиток, що базується на таких фундаментальних цінностях, як демократія, верховенство закону та права людини. Входження цих країн до єдиного європейського простору даватиме змогу скористатись демократичним оточенням, забезпечуватиме демократичність їхнім політичним системам.

Прогрес, досягнутий у цій сфері, є різним в обох країнах. Туреччина практичними кроками продемонструвала політичну волю здійснити необхідні реформи, щоб задовольнити Копенгагенські політичні критерії. Зокрема, 2001 р. внесені поправки до Конституції Туреччини, які містили положення щодо захисту свободи думки, заборони катування, гендерної рівності та ін. Заборонена смертна кара (2004, у тім числі і за злочини, здійснені під час війни), розширені права меншин, переглянуто кримінальний кодекс тощо [5, с. 325].

В Україні також спостерігаємо певний прогрес у розробці та імплементації головних механізмів забезпечення євроінтеграційної політики – гармонізації законодавства, напрацювання освітніх, організаційних, правових засад наближення українського суспільства до європейських стандартів.

Окрім того, за умови вступу до ЄС Туреччина та Україна матимуть у Європейському парламенті своїх представників, кількість яких буде пропорційною до кількості їхнього населення, тобто великою, що зруйнує вже усталену рівновагу. За таким песимістичним сценарієм, їхній вступ спричинить розмивання колишнього впливу „старої Європи” всередині ЄС, розкол Європейського Союзу на дві частини, зведе нанівець ефективність процесу ухвалення рішень.

Прихильники долучення цих країн до ЄС, навпаки, наголошують на значному прогресі, досягнутому у політичній сфері, та закликають не спостерігати з боку, а координувати цей процес зсередини, допомагаючи демократичним перетворенням цих країн уже в рамках ЄС.

Головними вимогами, які висувають до країн-кандидатів на вступ до ЄС, згідно з Копенгагенськими економічними критеріями, є ефективна ринкова економіка, її спроможність конкурувати та витримувати тиск ринкових сил на ринку ЄС. Туреччина має всі правові та інституціональні засади ринкової економіки. Після створення митного союзу вона скасувала всі митні збори для європейських країн на промислові та оброблені сільськогосподарські продукти, запровадила спільний митний тариф, прийняла спільну конкурентну та торговельну політику ЄС, підписала угоди щодо вільної торгівлі з країнами, які мають подібні угоди з ЄС, тощо. Отже, незважаючи на такі проблеми, як відсутність макроекономічної стабільності та хронічна інфляція, загалом Туреччині вдалося задовольнити економічні критерії на вступ до ЄС, а, отже, рівень інтегрованості і навіть комплементарності турецької економіки з європейською є найкращим свідченням прогресу, досягнутого в економічній сфері. А у разі вступу Туреччини до ЄС можливості економічної інтеграції можуть бути використані ще ширше.

З точки зору економічної відповідності нормам ЄС, Україна помітно відстає від рівня розвитку Туреччини, що пов'язано з об'єктивними труднощами. Показники соціально-економічного розвитку України далеко не найкращі в Європі, а щодо прогресу на шляху до євроінтеграції йтиме мова лише після глибоких структурних перетворень економіки, наближення її до європейського рівня.

Отже, перешкод економічного характеру на шляху до інтеграції Туреччини та України чимало. ЄС усвідомлює, що вступ країн з такими демографічними показниками та низьким рівнем ВВП на одну особу може внести певну соціальну та економічну напругу, наприклад, інтенсифікувати проблеми соціального характеру (високий рівень безробіття в ЄС), що буде пов'язано з конкуренцією з боку дешевої робочої сили з нових країн-членів. Хоча, зважаючи на проблему старіння населення в Європі, міграція населення може, навпаки, додати певної динаміки європейській економіці, сприяючи підвищеній мобільності та зростанню кількості активного населення. У випадку Туреччини, це ще і побоювання соціального та цивілізаційно-культурного розряду, адже Європа вже зіштовхнулась з проблемою імміграції турецької робочої сили до ЄС і з проблемою інкорпорації цих турецьких анклавів у суспільство (наприклад, у Німеччині).

Якщо для країн ЄС насущною може стати проблема імміграції дешевої робочої сили, то для Туреччини та України актуальними є проблеми

зворотного характеру – еміграція висококваліфікованої робочої сили. Певний ризик загострення цих проблем існує, проте, на думку багатьох експертів, у разі виваженого регулювання з обох сторін міграційних процесів і поліпшення внаслідок інтеграції загальної атмосфери у цих країнах-претендентах, появи нових можливостей працевлаштування, у довготерміновій перспективі ці підводні рифи можна оминути. Серед інших негативних наслідків інтеграції для України та Туреччини можуть бути фінансовий тиск через зобов'язання цих країн робити внески, невитримання конкуренції національними виробниками внаслідок відкритості економік, що може спричинити зростання безробіття тощо.

Членство в ЄС – стратегічна мета України, проте взаємовідносини України та ЄС визначені все ще не надто чітко. Приєднання нових членів супроводжуватимуть істотні зміни у структурі та механізмі діяльності ЄС, що, безперечно, матиме вагомі наслідки як для ЄС і країн-кандидатів, так і для країн-сусідів. Чинником, що безпосередньо сприятиме поглибленню міжнародної інтеграційної взаємодії України, є вигідне географічне розташування держави на перетині торговельних шляхів Північ – Південь, Захід – Схід. Таке стратегічне розташування даватиме змогу налагодити співробітництво з різними країнами світу за такими напрямами, як виробнича кооперація, створення та експлуатація транзитних транспортних комунікацій, завдяки чому, своєю чергою, зросте зацікавленість в інвестуванні у перелічені сфери та, відповідно, виникне підґрунтя для розвитку ринку капіталів, робочої сили, нових технологій та виробничої сфери, створення, укріплення та підвищення рівня конкурентних переваг держави на зовнішніх ринках.

Обов'язковою умовою для забезпечення інтеграції України в ЄС є гармонізація національного законодавства та законодавства ЄС з метою створення умов, сприятливих для підприємницької діяльності компаній, а також усунення обмежень щодо створення компаній і функціонування їхніх підрозділів у зоні ЄС.

Україна, як сусідка ЄС, взяла на себе низку зобов'язань перед цією організацією і сьогодні не повинна зупинятися на досягнутому. Очевидно, що перед державою поставлено безліч завдань, пріоритетними з яких є удосконалення чинного законодавства, створення ефективних гарантій економічного розвитку та екологічного захисту. Сьогодні нам необхідно ретельно вивчати досвід Європи, насамперед досвід тих країн, які нещодавно стали членами ЄС та мають практично ті проблеми, про які ми говоримо поки що гіпотетично.

Отже, політику сталого розвитку в країнах-кандидатах на вступ до ЄС можна сформулювати як досягнення заздалегідь окреслених цілей у перспективі з урахуванням економічних умов, фізико-географічного розташування, фінансових та юридичних умов шляхом одночасного

докладання зусиль усіх держав. Така політика повинна бути інструментом забезпечення координації дійових осіб і засобів на рівні ухвалення спільних територіальних рішень. Інтегровану політику сталого розвитку необхідно спрямувати на вирішення еколого-економічних проблем у глобальному масштабі з урахуванням взаємодії всіх складових природного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Вовк В.* Вступ країн Центральної та Східної Європи до Європейського Союзу: вплив на екологічну політику та перспективи сталого розвитку (Уроки для України) [Електронний ресурс] / В. Вовк. – Режим доступу : http://www.csi.org.ua/book/1097136922_EU%20Enlargement%20&%20Sustainable%20Development%. 21.02.2014 р.

2. Європейський Союз [Електронний ресурс] / Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/ЕС. 21.02.2014 р.

3. Інформаційні дії про входження Польщі до Європейського Союзу, проведені польськими неурядовими організаціями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eu.prostir.ua/library/1852.html. 21.02.2014 р.

4. *Федунь Ю. Б.* Реалізація політики сталого еколого-економічного розвитку в країнах ЄС: досвід для України / І. М. Грабинський, Ю. Б. Федунь // Менеджмент та підприємництво в Україні. Етапи становлення та проблеми розвитку : Вісн. НУ "Львівська політехніка".– 2010. – № 691. – С. 327–333.

5. Stanowisko Polski w ramach negocjacji o członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej / Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. – Warszawa : ELIPSA, 2000. – P. 243–380.

Стаття надійшла до редколегії 1.11.2014.
Прийнята до друку 1.12.2014.

THE ESTABLISHMENT AND IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT POLICY IN THE CANDIDATE COUNTRIES FOR EU MEMBERSHIP

Yuriy Fedun

Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000, tel.: (032) 239-47-81,
e-mail: ybfedun@yahoo.com

In the article the formation and implementation of sustainable development policy in the candidate countries for EU membership are examined and trends that must be taken into consideration in the process of European integration of Ukraine are singled out.

It is important for Ukraine to consider the experience of Turkey in joining the EU. In assessing the prospects of European integration of Ukraine and Turkey, it may be noted that the EU's relations with the applicant country can be compared to a dynamic system that is balanced with the account of the output impulses on both sides. That is, the European integration of these countries is a product of interaction of

these processes within the EU as well as within these countries. Of course, the EU, on the one hand, and Ukraine and Turkey - on the other, assess the possible effects of integration in the light of the analysis of costs and effectiveness, and this is not always clearly considered by both parties as a "win-win" outcome.

It is also important to study the experience of Central and East European countries to meet the requirements of environmental legislation of the EU in the period of preparation for the EU accession. Hence, it is necessary to analyze the adjustment of Central and East European countries to the EU requirements in "Environment" sphere, identify sources of financing of adaptation programs in the field of environmental protection, describe the main lines of the strategy of implementation of the EU environmental law requirements in CEE countries.

Key words: candidate countries, sustainable development, ecological and economic development, integration.

СТАНОВЛЕНИЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ ПОЛИТИКИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В СТРАНАХ-КАНДИДАТАХ НА ВСТУПЛЕНИЕ В ЕС

Юрий Федунь

Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, Украина, 79000, тел. (032) 239-47-81,
e-mail:ybfedun@yahoo.com

Рассмотрены становление и реализация политики устойчивого развития в странах-кандидатах на вступление в ЕС и выделены тенденции, которые необходимо учесть в евроинтеграционных процессах Украины.

Важным для Украины является опыт Турции в действиях по вступлению в ЕС. При оценке евроинтеграционных перспектив Украины и Турции отметим, что отношения ЕС со странами-претендентами можно сравнить с динамической системой, которая уравновешивается, учитывая выходные импульсы с обеих сторон. Европейская интеграция этих стран является продуктом взаимодействия как упомянутых процессов внутри ЕС, так и внутри этих стран. Через призму анализа затрат и эффективности возможные последствия интеграции оценивают, с одной стороны ЕС, а с другой – Украина и Турция. Не всегда это выглядит для обеих сторон как "win-win" результат.

Положительным является изучение опыта стран Центральной и Восточной Европы по выполнению требований природоохранного законодательства ЕС в период подготовки к вступлению в ЕС. Соответственно, необходимо проанализировать процесс приспособления стран Центральной и Восточной Европы к требованиям ЕС по направлению "Окружающая среда", определить источники финансирования адаптационных программ в сфере охраны окружающей среды, охарактеризовать основные направления стратегии внедрения требований экологического права ЕС в странах ЦВЕ.

Ключевые слова: страны-кандидаты, устойчивое развитие, экологическое и экономическое развитие, интеграция.